

Âşık Fuat Çerkezoğlu'nun Bir Şiiri Üzerine

Doç. Dr. Dilaver DÜZGÜN

Âşıklık geleneğinin günümüzdeki önemli temsilcilerinden biri olan Fuat Çerkezoğlu'nun çok sevdiğim iki şiirinden biri "göz" mazmunu etrafında ortaya konulmuştur. Farklı yazılı kaynaklardan okuduğum şiiri yakın bir geçmişte şairin kendisinden yeniden derledim. 13 Aralık 2010 tarihinde sahibinden derlenen şiir şöyle:

Kargapazarı'nın tezgın ceylanı
Gezer bu yaylada boşa gözlerin
Anlaşılmaz tabiatın lisanı
Ne söyledi kara taşa gözlerin

Arzum sensin ömrüm olsa bin asır
Gündüzlerim hayal rüyalarım sır
Uyuyup gözlerin eylersen esir
Yaramaz ki hiçbir işe gözlerin

Sevda suyu çok âşığı kandırır
İçenin içinde aşk uyandırır
Bir damlası bu cihanı yandırır
İstemem kükreyip coşa gözlerin

Dayanmaz ateşe insanın teni
Sevdaya düşenin erir bedeni
Göre göre tuttu uzattı beni
Eyledi ateşe maşa gözlerin

Yedi vücudumu yüzdü derimi
Eritmeye döndü kemiklerimi
Ebedi sır tutsun çektiklerimi
Dememin kirpiğe kaşa gözlerin

Zehirli kirpiğin kalbime saçtın

Sinemde çaresiz bir yara açtın
Ben sana geldikçe sen benden kaçtın
Senin de birine düşe gözlerin.

Çerkezoğlu dağ dayanmaz zarıma
Sunam cilve satar dert pazarıma
Ölürsem ağlama gül mezarıma
Alışmasın kanlı yaşa gözlerin

Şair, bir tabiat ve sevgili tasviri ile başlıyor şiirine: Doğu Anadolu'nun önemli sıra dağlarından biri olan Kargapazarı, bu dağlarda kurulmuş olan bir yayla, tezgün ceylana benzeyen bir sevgili ve bu sevgilinin yürekler dağılayan gözleri.

Şiirde aşk ve âşık kelimeleri sadece birer kez, sevda kelimesi iki kez kullanılmış. Bunun yanında sevgiliye ait unsurlardan birkaçına da yer verilmiş. Her dörtlükte tekrarlanan “göz”den başka kaş ve kirpiğin anılması dikkatin gözde yoğunlaşmasını sağlıyor.

Âşık, sevgilinin gözlerinden muzdariptir. Bu tatlı ızdırabın nedenleri nazmın imkânları dâhilinde şöyle açıklanıyor: Sevgilinin gözleri âşığın vücudunu yemiş, derisini yüzmüş, kemiklerini eritmiş, ateşe maşa etmiştir. Sevgili sadece bakışlarıyla değil, başka davranışlarıyla da âşığı yaralamıştır. Âşık ona yaklaştıkça o uzaklaşmış, zehirli kirpiği ile âşığın sinesinde çaresiz bir yara açmıştır. Dert pazarının en revaçta malı olan cilveyi satmakla meşguldür.

Sevgilinin gözleri ile ilgili birtakım istek ve beklentiler de vardır. Gözler, âşığın sırlarını hiç kimseyle paylaşmamalı, uykunun esiri olmamalı, ağlamamalı ve kanlı yaşa alışmamalıdır.

Çerkezoğlu, aşk ve sevgili kavramlarının şiir denilen söz sanatı içinde nasıl bir kutsiyet kazanabileceğini canlı bir şekilde ortaya koyuyor. “Arzum sensin, ömrüm olsa bin asır” mısraı, bir kararlılığın ifadesi olduğu kadar üst seviyede bir sadakat duygusunun da tezahürüdür. Sevgiliye odaklanan ve güzellik karşısında hayranlık duyan insanın hedefe kilitlenmesidir. Bir de şu mısralara bakalım:

“Ebedi sır tutsun, çektiklerimi
Demesin kirpiğe kaşa gözlerin.”

Acıyı içine gömme, çektiği çileyi başkalarına duyurmama, ızdıraplar içinde yok olup gitme olarak özetlenebilecek bu asil duygular, aşkla şehveti birbirinden ayırdığı gibi sevgiliyi de bir cinsel nesne olmaktan uzaklaştırıyor. Aslında bu, bir kemale erme yolu, maddi varlıktan sıyrılmaya arzusu değil mi?

“Dayanmaz ateşe insanın teni
Sevdaya düşenin erir bedeni”

mısralarında kendisini ele veren anlayış, tasavvuf düşüncesinin masivadan kurtulma ilkesi ile ne kadar benzerlik gösteriyor. Tasavvufi kavramları kullanmadan tasavvufun hedefinde birleşmek. Maddi varlık tutkusundan yola çıkıp maddi varlıktan sıyrılmaya çalışmak. Beşeri aşka dahi manevi elbise giydirmek, öteleri, sonsuzluğu istemek. Belki “fena fillah”a, “beka billah”a ulaşma arzusuna kapılmak.

Bu derinlik şiire nasıl hâkim olabiliyor? Saz şairi, âşık, ozan denilen sanatçı nasıl başarıyor bunu? Tabii ki milletimizin değerlerini özümsemekten geliyor bu başarı. Elbette halk denilen hazinenin içinden geldiği için. Boşuna mı diyorlar bu sanatçılar için halkın dili, gözü, kulağı diye?

İşte millet olmak, bir medeniyetin mensubu olmak budur. Sevgi medeniyetinin ortaya çıkardığı sanatkâr da sevgiyi, çileyi, diğerkâmlığı terennüm ediyor. Yani yüzlerce yıllık birikimin mısralara yansıyan şekli bu.

Çerkezoğlu, “dağ dayanmaz zarıma” derken ne kadar ağır bir yüke talip olduğunu ikrar ediyor. Her şeye rağmen, kendisine çile çektiren sevgilinin gözlerinin “kanlı yaş”la tanışmasını istemiyor. Mezar başında gülmek olur mu? Şair bu, “mezarıma geldiğinde de güleceksin” diyor. Çünkü gözlere hâlel gelmemelidir.

Çerkezoğlu, 7 dörtlükten oluşan şiirde 125 kelime kullanarak bizi binlerce kelimeyle ifade edilebilecek farklı düşünce iklimleri ve ruh halleri ile yüz yüze getiriyor. Hayat-ölüm, gülmek-ağlamak, yaklaşmak-uzaklaşmak, gündüz-gece, uyumak-uyanmak, sır tutmak-sırrı ifşa etmek zıtlıkları ekseninde bir aşk anlayışı ortaya koyarak inandığı birtakım değerleri onaylamamızı bekliyor. Erdemi, sadakati, estetik düşünceyi öne çıkarıyor, hatta yüceltiyor.

(Yazının yayımlandığı yer: Beyazdoğu, sayı: 19, Ekim-Kasım-Aralık 2013, s. 45-46)